מי השלוח — נצבים

כִּי אַתֶּם יְדַעְתֶּם אֵת אֲשֶׁר יָשַׁבְנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְגוֹ' פֶּן יֵשׁ בָּכֶם אִישׁ אוֹ אִשָּׁה אוֹ מִשְׁפָּחָה אוֹ שֵׁבֶט וְגוֹ'. בָּזֶה נִרְמָז עִנְיַן פִּילֶגֶשׁ בַּגִּבְעָה, אִישׁ וְאִשָּׁה וּמִשְׁפָּחָה רוֹמֵז עַל הַמַּעֲשֶׂה רִאשׁוֹנָה מֵהַפִּילֶגֶשׁ (שופטים י"ט) וְשֵׁבֶט נֶאֱמַר עַל אֲשֶׁר בָּכוּ לִפְנֵי ה' עַל אֲשֶׁר דָּחוּ שֵׁבֶט בִּנְיָמִין לָבוֹא בַּקָּהָל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שופטים כ"א) עַד שֶׁהֵאִיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עֵינֵיהֶם שֶׁרָאוּ שֶׁנִּזְכַּר חֶטְאָם בַּתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב כָּאן "וְהִבְדִּילוֹ ה' וְגוֹ' מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל", וְאָז רָאוּ שֶׁהַכֹּל הוּא מֵהַשי"ת וְלֹא הִתְיָאֲשׁוּ עַצְמָם וּמָצְאוּ עֵצוֹת לְקָרְבוֹ, כֵּיוָן שֶׁנִּזְכַּר זֹאת בַּתּוֹרָה אִם כֵּן נִמְצָא גַּם לָזֶה תִּיקּוּן.

כִּי אַתֶּם יְדַעְתֶּם אֵת אֲשֶׁר יָשַׁבְנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְגוֹ' פֶּן יֵשׁ בָּכֶם וְגוֹ' אֲשֶׁר לְבָבוֹ פֹּנֶה הַיּוֹם וְגוֹ'. וְאִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי (ברכות פ"א,ה"ה) עֵינָא וְלִיבָּא תְּרֵין סַרְסוּרֵי דְּחֶטְאָה אִינּוּן, לְכָךְ צָרִיךְ הָאָדָם לָשׁוּת עֵצוֹת בְּנַפְשׁוֹ שֶׁגַּם לְבָבוֹ לֹא יִפְנֶה מֵעִם ה'. שֶׁבְּדַעַת הָאָדָם שֶׁפְּעוּלוֹתָיו הֵמָּה בִּבְחִירָתוֹ, וְעַל מַחְשַׁבְתּוֹ מַכִּיר הָאָדָם שֶׁהוּא מֵהַשי"ת, כִּי אֵיךְ יִתְפָּאֵר שֶׁמַּחְשַׁבְתּוֹ בְּיָדוֹ מֵאַחַר שֶׁאֵין אָדָם יוֹדֵעַ מַה יַּחְשׁוֹב בְּיוֹם מָחָר לָכֵן מַכִּיר הָאָדָם שֶׁרִיהֲטָא דְּמוֹחָא אֵינָם מִצִּדּוֹ, וְעַל זֶה תִּלַּמֵּד לָנוּ הַתּוֹרָה שֶׁנִּלְמַד סָתוּם מִן הַמְפֹרָשׁ, שֶׁכְּמוֹ שֶׁעַל הַמַּחְשָׁבָה מִבָּרָר לְפָנָיו שֶׁהוּא מֵהַשי"ת, כֵּן יַעֲבוֹד הָאָדָם לְבָרֵר לְעַצְמוֹ בְּהוֹכָחוֹת מְבָרְרוֹת לִשְׁמוֹעַ בְּלִמּוּדִים וּלְהוֹכִיחַ שֶׁגַּם מַעֲשָׂיו הֵם מֵהַשי"ת, וְלֹא רַק מִשָּׁפָה וְלַחוּץ יֹאמַר כֵּן אַךְ מֵעוֹמֶק לִבּוֹ לְבָרֵר לְעַצְמוֹ שֶׁהַמַּחְשָׁבָה וְהַמַּעֲשֶׂה הַכֹּל הוּא מֵהַשי"ת, וְכַאֲשֶׁר יֵיטִיב מַעֲשָׂיו יְקַבֵּל שָׂכָר עַל שְׁנֵיהֶם, וְחָלִילָה כַּאֲשֶׁר יִכָּשֵׁל בְּעָוֹן חָלִילָה וְיָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה זֶה הַהַכָּרָה תִּהְיֶה לוֹ לִזְכוּת לְכַפֵּר לוֹ גַּם עַל הַמַּעֲשֶׂה, וְזֶה שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ (תהלים קט"ו,ט"ז) "הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַה' וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי אָדָם", הַיְינוּ שֶׁהַשי"ת מִמִּדַּת טוּבוֹ הִצִּיב שֶׁיִּדְמֶה לָאָדָם שֶׁבִּיגִיעַ כַּפָּיו זָכָה אֲבָל בֶּאֱמֶת (תהלים כ"ד,א') "לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ" שֶׁהַמַּעֲשֶׂה הוּא גַּם כֵּן מֵהַשי"ת שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם שֶׁבָּזֶה יִהְיֶה לוֹ טוֹבָה כְּשֶׁאֶמְסוֹר הַכֹּל בְּיַד הַשי"ת אֲפִילּוּ הַמַּעֲשֶׂה, אַכִּיר גַּם כֵּן שֶׁהוּא מֵהַשי"ת אָז יֵיטִיב לִי וְזֶהוּ "לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ".

כִּי אַתֶּם יְדַעְתֶּם אֵת אֲשֶׁר יָשַׁבְנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֵת אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בְּקֶרֶב הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עֲבַרְתֶּם וַתִּרְאוּ אֶת שִׁקּוּצֵיהֶם וְאֶת גִּלּוּלֵיהֶם וְגוֹ' פֶּן יֵשׁ בָּכֶם שֹׁרֶשׁ פֹּרֶה רֹאשׁ וְלַעֲנָה. הַיְינוּ שֶׁהַזְהִיר הַכָּתוּב שֶׁלֹּא יַחְשׁוֹב הָאָדָם שֶׁהוּא מְבָרָר רַק תָּמִיד יִדְאַג לִבּוֹ בְּקִרְבּוֹ, מֵאַחַר שֶׁהוּא בֵּין הָעכו"ם וְרוֹאֶה אֶת שִׁקּוּצֵיהֶם לָכֵן צָרִיךְ לִדְאוֹג פֶּן אֵינוֹ מְבָרֵר מֵאֲבִיזָרֵייהוּ דִּידְהוּ הַיְינוּ נִיאוּף וְכַדּוֹמֶה, פֶּן יֵשׁ בּוֹ עֲדַיִן שֹׁרֶשׁ פֹּרֶה רֹאשׁ וְלַעֲנָה, וְאִם יֹאמַר הָאָדָם אִם כֵּן לֹא מִצִּדִּי הוּא זֶה רַק מֵאֲוִירָא דְּאֶרֶץ הָעַמִּים עַל זֶה סִיֵּים הַכָּתוּב "הַנִּסְתָּרוֹת לַה' אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלוֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת" וְגוֹ' הַיְינוּ שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּא בִּטְרוּנְיָא עִם בְּרִיּוֹתָיו וְיִשְׁתַּדֵּל הָאָדָם לְבַעֵר הָרַע מִקִּרְבּוֹ וְלִבְדּוֹק עַד מָקוֹם שֶׁיָּדוֹ מַגַּעַת בַּנִּגְלוֹת, וְהַשי"ת יַעֲזוֹר לוֹ בַּנִּסְתָּרוֹת שֶׁהֵם לַה' אֱלֹהֵינוּ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי ג',ו') "בְּכָל דְּרָכֶיךָ דָּעֵהוּ וְהוּא יְיַשֵּׁר אֹרְחֹתֶיךָ".

וְהָיָה בְּשָׁמְעוֹ אֶת דִּבְרֵי הָאָלָה הַזֹּאת וְגוֹ' לְמַעַן סְפוֹת הָרָוָה אֶת הַצְּמֵאָה, לֹא יֹאבֶה ה' סְלֹחַ לוֹ. וְאִיתָא בַּגְּמָרָא (סנהדרין ע"ו:) זֶה הַמַּחְזִיר אֲבֵדָתוֹ לְעכו"ם, כִּי סְלִיחָה הִיא לְבַטֵּל הָרַע מֵהַלֵּב וְיִהְיֶה הַכֹּל בְּקִדָּשָׁה כֵּיוָן שֶׁלֹּא יִהְיֶה שׁוּם רַע, וּמֵחֲמַת שֶׁזֹּאת הָאֲבֵדָה הָיְתָה כְּבָר בִּרְשׁוּת יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁה וְהוּא הוֹצִיאָהּ מֵהַקְדֻשָּׁה, לָכֵן עָלָיו כְּתִיב "לֹא יֹאבֶה ה' סְלֹחַ לוֹ", לְהוֹצִיא וּלְבַטֵּל הָרַע מִלִּבּוֹ.

וְהָיָה כִּי יָבֹאוּ עָלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגוֹ' וְשַׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקֹלוֹ. וְאַחַר כֵּן נֶאֱמַר "וְאַתָּה תָּשׁוּב וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל ה'" וְגוֹ' וְאַחַר כֵּן נֶאֱמַר "כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ", הָעִנְיָן בָּזֶה כִּדְאִיתָא בַּזוה"ק (משפטים צ"ד:) זָכָה יַתִּיר יָהֲבִין לֵיהּ רוּחָא מִסִּטְרָא דְּחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ זָכָה יַתִּיר יָהֲבִין לֵיהּ נִשְׁמְתָא מִסִּטְרָא דְּכָרְסְיָא וְכוּ' וְכֵן נִרְמָז בְּכָאן בַּתְּחִלָּה "וְשָׁמַעְתָּ בְּקֹלוֹ" וְאַחַר כָּךְ יִזְכֶּה לְ"וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל ה'" וְאַחַר כֵּן יִזְכֶּה "לְקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ" שֶׁזֶּה הוּא מַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה מְאֹד, וְכֵן אִיתָא בַּזוה"ק (ויגש ר"ו.) דְּהָא בְּקַדְמֵיתָא אִית בֵּיהּ נֶפֶשׁ וְאִיהוּ תִּקוּנָא קַדִּישָׁא לְאִתְתַּקָּנָא בָּהּ בַּר נָשׁ וְכוּ' וְלָכֵן נֶאֱמַר "וְשָׁמַעְתָּ בְּקֹלוֹ" וְכִדְאִיתָא בַּזוה"ק (בראשית נ':) וְהַאי קוֹל פְּנִימָאָה אִיהוּ וְכוּ' וּמֵהָכָא נָפְקָא אוֹרַיְתָא דְּאִיהוּ קוֹל יַעֲקֹב וְעַיִן בְּתִקוּנֵי הַזֹּהַר (תיקון ס"ט קי"ז:) שֶׁקּוֹל הוּא מוֹצָא פִּי ה' הַמְחַיֶּה כָּל דָּבָר.